

شهر الکترونیک و توسعه پایدار شهری

www.ketab.ir

دکتر جواد حاجی‌علیزاده عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان

دکتر سیدچمران موسوی

دکتر رسول بابانسیب

سرشناسه	: حاجی‌علیزاده، جواد، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور	: شهر الکترونیک و توسعه پایدار شهری / جواد حاجی‌علیزاده، سیدچمران موسوی، رسول باباناسب.
مشخصات نشر	: تبریز: نگین باختر، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۵ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول (بخشی رنگی).
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۵۳۷-۲-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۱۱-۱۲۵.
موضوع	: دهکده‌های الکترونیکی
موضوع	: Electronic villages (Computer networks)
موضوع	: شهرهای مجازی
موضوع	: Virtual cities*
موضوع	: خدمات شهری — نوآوری
موضوع	: Municipal services—Technological innovation
موضوع	: توسعه پایدار شهری
موضوع	: Sustainable urban development
شناسه افزوده	: موسوی، سیدچمران، ۱۳۶۰-
شناسه افزوده	: باباناسب، رسول، ۱۳۶۳-
رده بندی کنگره	: ۳۰۸/۸۳
رده بندی دیویی	: ۳۰۳/۴۸۳۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۴۵۷۶۶

شهر الکترونیک و توسعه پایدار شهری

مؤلفان: دکتر جواد حاجی‌علیزاده، دکتر سیدچمران موسوی، دکتر رسول باباناسب
ناشر: نگین باختر
صفحه‌آرایی: مؤسسه آذین کامپیوتر ۳۵۲۴۷۰۵۱
چاپ و صحافی: اولدوز
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قطع و تعداد صفحات: وزیری / ۱۲۹ ص.
نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰
قیمت: ۴۰۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۵۳۷-۲-۲

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است

فهرست

۹	پیشگفتار
۱۱	مقدمه
۱۲	فضای جغرافیایی
۱۳	فضای مطلق
۱۳	فضای نسبی
۱۴	فضای مجازی
۱۴	شهر
۱۵	شهرنشینی
۱۶	برنامه‌ریزی
۱۷	برنامه‌ریزی شهری
۱۷	اهداف و مقاصد برنامه‌ریزی شهری
۱۹	توسعه
۲۰	توسعه پایدار
۲۳	توسعه پایدار شهری
۲۵	شهر اکولوژیک
۲۶	شهر خود انکا
۲۶	شهر سالم
۲۷	شهر سبز
۲۷	شهر پایدار و پایداری شهری
۳۰	فناوری اطلاعات
۳۱	ارکان فناوری اطلاعات
۳۲	داده و اطلاعات

۳۳	دانش
۳۴	دانایی
۳۴	سواد اطلاعاتی
۳۵	آمادگی الکترونیکی
۳۶	فناوری اطلاعات و ارتباطات
۳۷	عصر مجازی: چهارمین موج تغییر و پیشرفت فناوری اطلاعات در فضای سه بعدی
۳۹	شاخص‌های توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات از نظر سازمان ملل متحد
۴۱	جامعه اطلاعاتی
۴۱	زیرساخت‌های فنی - اجتماعی جامعه اطلاعاتی
۴۲	اصطلاحات الکترونیکی
۴۲	اینترنت
۴۳	کانال‌های ارتباطی
۴۳	وبسایت
۴۴	پرتال
۴۵	پست الکترونیک
۴۶	شهر الکترونیک
۴۸	شهروند الکترونیک
۴۹	فعالیت‌های شهر الکترونیک
۵۰	ویژگی‌های شهر الکترونیک
۵۱	اهداف شهر الکترونیک
۵۲	مزیت‌های شهر الکترونیک
۵۲	مدل شهر الکترونیک
۵۳	زندگی الکترونیک
۵۴	سازمان الکترونیک
۵۶	دولت الکترونیک
۵۸	استراتژی استقرار دولت الکترونیک
۵۸	شرایط اجرای موفق استراتژی دولت الکترونیک
۵۹	زیرساختار الکترونیک
۶۳	اجرای شهر الکترونیک
۶۴	چالش‌های تحقق شهر الکترونیک
۶۷	شهرداری الکترونیک
۶۸	وظایف شهرداری الکترونیکی
۶۸	اهداف شهرداری الکترونیکی
۶۹	مراحل اجرایی شهرداری الکترونیک

۷۰	زیرساخت‌های لازم برای توسعه شهرداری الکترونیک
۷۰	نمونه‌ای از شهرهای الکترونیک در دنیا
۷۱	شهر الکترونیک سنول
۷۴	شهر الکترونیک تایپه
۷۶	شهر الکترونیک هنگ کنگ
۷۶	شهر الکترونیک تورنتو
۷۷	شهر الکترونیک لندن
۷۷	اثرات فضایی فناوری اطلاعات و ارتباطات بر مناطق و شهرها
۷۸	تمرکزگرایی یا تمرکززدایی
۷۹	تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر تولید و خدمات
۸۰	تأثیر فضایی کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات بر فعالیت‌های شبکه
۸۱	تأثیر فضایی کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات بر محل ادارات
۸۱	تأثیر فضایی کاربرد ارتباطات بی سیم
۸۲	اثرات فضایی فناوری اطلاعات در منزل
۸۲	تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر ترافیک متداول
۸۳	تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر طراحی شهری
۸۴	تعامل فناوری اطلاعات و برنامه‌ریزی شهری
۸۵	نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری
۸۷	شهر الکترونیک و توسعه پایدار شهری
۸۹	اثرات اجتماعی و فرهنگی شهر الکترونیک
۹۲	اثرات زیست محیطی شهر الکترونیک
۹۳	اثرات فیزیکی و کالبدی شهر الکترونیک
۹۴	اثرات اقتصادی شهر الکترونیک
۹۵	دیدگاه و نظریه‌ها
۹۵	نظریه تافلر
۹۶	اثرات کلیه‌های الکترونیک
۹۸	نظریه کاستلار
۱۰۰	نظریه میچل
۱۰۲	دیدگاه دو فضایی شدن شهرها
۱۰۴	نظریه شکستن فضا
۱۰۵	دیدگاه جهانی شدن و شهرها
۱۰۹	نتیجه‌گیری
۱۱۱	منابع و مآخذ

پیشگفتار

در شهرهای سنتی بخش عمده‌ای از زمان شهروندان صرف انجام فعالیت‌های تکراری و غیرمفید می‌شود؛ انتظار در صف‌ها، پیمودن مسافت‌های طولانی برای خرید کالا و دریافت خدمات و معطل شدن در ترافیک‌های سنگین، تنها بخشی از اتلاف وقت در شهرهای سنتی می‌باشد. در یک شهر الکترونیکی تمامی فعالیت‌های یاد شده، از طریق یک وب سایت انجام می‌گیرد. از طریق این وب‌سایت می‌توان به تمامی نقاط شهر دسترسی داشت و در کمتر از چند دقیقه به هرگونه اطلاعاتی دسترسی پیدا کرد و به آسان‌ترین روش ممکن، کارهای روزمره‌ی اداری و بانکی و سایر کارها را انجام داد. توسعه فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات به عنوان یکی از تکنولوژی‌های امروزی، یکی از ابزارهای استراتژیک در مدیریت و اداره‌ی صحیح مجموعه‌های انسانی بوده و شهرها، اصلی‌ترین بستر برای استفاده از کاربری‌های فناوری اطلاعات به شمار می‌روند.

رویکرد توسعه پایدار به مفهوم حرکت بر محور انسان - محیط است. این رویکرد توسعه امکانات را با توجه به ملاحظات محیطی و عدالت اجتماعی مورد توجه قرار می‌دهد. در این چارچوب شهر پایدار برآمده از فرایند توسعه‌ای است که امکان ارتقای همیشگی سلامت اجتماعی - اقتصادی بوم‌شناسانه شهر را فراهم کرده و این ذهنیت و امکان را به عینیت و اقدام مبدل می‌سازد. در این مسیر سیاست‌هایی چون کاهش اتکا به خودروی شخصی، افزایش فشردگی کالبدی در توسعه شهری، حفاظت و احیای نظام‌های طبیعی در شهر و منطقه پیرامونی، کاهش مصرف منابع غیرقابل تجدید و تولید آلودگی، بهبود زیست‌پذیری اجتماعات بشری، اصلاح نظام اداری و حکمرانی شهری، یا هدف دسترسی به پایداری بیشتر در دستور کار قرار می‌گیرد. در این راستا زیرساخت‌ها و قابلیت‌های فضای مجازی همچون توسعه شبکه‌های مخابراتی، شبکه‌های کابلی و سیستم‌های ماهواره‌ای، اینترنت باندپهن و شبکه

داده‌ها، سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی و موقعیتیابی و به طور کلی آنچه امروزه تحت عنوان اینترنت همه‌جا حاضر شناخته شده است یکی از عوامل مهم در توسعه پایدار شهری می‌باشد که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم نقش موثری در بهبود کیفیت زندگی نیز دارد. در این راستا، هر روز تعداد بیشتری از کشورهای جهان، اعم از فقیر و غنی، به اهمیت راهبردی توسعه فضای مجازی پی برده و در نتیجه، گسترش کمی و کیفی دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات را به عنوان یکی از توانمندسازها برای بهبود فضای زندگی و کسب و کار خود به کار می‌گیرند. به این دلیل است که هم اکنون تلاش برای ارتقای شاخص‌های سهولت دسترسی به اینترنت و نیز بهبود شاخص‌های مربوط به سطح سواد نرم‌افزاری، سخت‌افزاری و اینترنتی شهروندان، به منزله یکی از اجزای مهم توسعه پایدار محسوب می‌شوند. پرداختن به این موضوع از این جهت بیشتر مورد تاکید می‌باشد که توجه به محیط زیست طی سال‌های اخیر رفته رفته افزایش یافته و کیفیت محیط زیست به عنوان یکی از کالاهای و خدمات موجود در سبد مصرفی شهروندان از اهمیت به سزایی برخوردار شده است.

به دلیل اهمیت اطلاعات در فرایند تصمیم‌گیری، فناوری اطلاعات در جهان با سرعت چشم‌گیری در حال توسعه است و گسترش شهرهای الکترونیکی، می‌تواند فرصت‌های بسیاری را برای محیط‌های زندگی، کار و تفریح مردم به وجود آورد. متأسفانه برخی از تکنولوژی‌های امروزی، با هدف تامین رفاه و آسایش انسانی، از جامع‌نگری و آینده نگری لازم برخوردار نبوده و در جهت رفع یک مشکل، مسائل و مشکلات فرعی دیگری را به بار می‌آورند. این فرایند باعث شده است تا بسیاری از کارشناسان و نهادهای بین‌المللی، مفهوم توسعه پایدار را مورد توجه قرار داده و تأکید نمایند که هرگونه طرح و برنامه و فناوری، باید در راستای اصول تعریف شده توسعه پایدار به اجرا درآید. با عنایت به موارد فوق به نظر می‌رسد بررسی تبعات فضای مجازی و به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات بر توسعه پایدار در محیط‌های شهری می‌تواند دستاوردهای جدیدی را به ویژه برای سیاست‌گذاران به همراه داشته باشد.